

INTERVIEW MACHIEL MULDER

Voor autorijdende mensen zijn de dalende prijzen bij de pomp een reden om te lachen. Voor het wereldwijde klimaat is het aanleiding om in huilen uit te barsten. Hoe lager de olieprijs, des te onwaarschijnlijker dat klimaatsdoelstellingen worden gehaald.

Dalende olieprijs treft toch vooral het klimaat

Jean-Paul Taffijn

Een tijdje geleden steeg de prijs voor een liter Euro nog boven de 1,90 euro. Nu kost de brandstof minder dan 1,50 euro. Dat is geweldig nieuws voor iedereen die auto rijdt. De gezakte olieprijs is ook welkom voor bedrijven die het zwarte goud veel gebruiken. Luchtvaartmaatschappijen, industrieën, transporteurs, scheepvaartbedrijven en zo meer. Wereldwijd klinkt hoera.

Al moet de euforie niet overdreven worden. Olie is voor de industrie veel minder belangrijk dan het ooit geweest is. Zeker in de westerse wereld. In de jaren zeventig kon de olieprijs industriële bedrijven in Nederland nog maken of kraken. Door de technologische ontwikkelingen is die afhankelijkheid van olie sterk gereduceerd.

Zo niet bij 'onze' Shell en zijn over de wereld verspreide concurrenten. Noch bij landen die in hoge mate van de olie-inkomsten afhankelijk zijn: Rusland, de landen in het Midden-Oosten. Kregen zij enige tijd geleden nog meer dan 100 dollar per vat olie, die prijs ligt nu rond de 49 dollar. Dat hakt er in.

Toch zijn wij met zijn allen in wezen de grootste verliezer, argumenteert de tussen de jaknikkers van Schoonebeek opgegroeide Machiel Mulder. Hij is hoogleraar Regulering van Energiemarkten aan de Rijksuniversiteit Groningen en werkt daarnaast voor het economisch bureau van de Autoriteit Consument en Markt in Den Haag. Het echte slachtoffer is het wereldwijde milieu.

„Hoe hoger de olieprijsen zijn, des te beter dat is voor de energietransitie, de stap van het gebruik van fossiele energiebronnen naar duurzame energie.” Nu de olieprijsen dalen, wordt het steeds moeilijker om alternatieve energiebronnen rendabel te produceren. Als olie goedkoper is, zijn weinigen bereid over te stappen.

Zodra de prijzen de pan uit rijzen, zoals het afgelopen decennium het geval was, gaan mensen en bedrijven serieus op zoek naar alternatieve energiebronnen. „Daarbij heb je nog het effect van schommelende prijzen. Mensen zijn geneigd beslissingen over investeringen in alter-

▲ Machiel Mulder vindt dat de olielanden intensiever bij de klimaatdiscussie betrokken moeten worden.

Foto Peter Wassing

natieve bronnen uit te stellen zolang zij geen idee hebben welke kant de prijzen op gaan.”

Maar daar blijft het niet bij als het gaat om de negatieve gevolgen voor het milieu. Een simpel effect van een lagere brandstofprijs is dat mensen meer op benzine en diesel gaan rijden. Met meer uitstoot tot gevolg. Het installeren van een groene gastank in een auto wordt nog maar even uitgesteld, de fiets blijft vaker in de schuur. Wie hier overigens wel van profiteert, is de overheid. Meer verkochte benzine betekent meer inkomsten uit accijnzen.

Lagere of hogere prijzen hebben niet zo veel effect meer op de moderne industrie zoals wij die in Nederland hebben, doordat de olie-intensiteit minder groot is geworden. In ontwikkelingslanden met minder hoogwaardige industrieën daarentegen wordt elke dollar die een vat

‘Landen gooien nu het nog kan zoveel mogelijk olie op de markt’

ruwe olie minder kost met gejuich ontvangen. De productie kan door de gedrukte kosten worden verhoogd, wederom met het milieu als verliezer.

En dan is er nog de rol van olieproducerende landen, een rol waarvoor te weinig aandacht is, betoogt Mulder. „Zolang het de rest van de wereld niet lukt om die landen te betrekken bij het vraagstuk van de energietransitie, is het moeilijk die van de grond te krijgen.” Landen als

Rusland, Saudi-Arabië, Koeweit, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten hebben helemaal geen direct belang bij die transitie. Die staten bouwen hun rijkdom op de verkoop van olie en gas.

„Voor deze landen is de zakkende olieprijs enerzijds vervelend, omdat ze minder per vat opstrijken. Aan de andere kant helpt het om de noodzakelijke energietransitie uit te stellen. En dat is wel in hun belang. Dat van hun portemonnee dan, want bij een beter milieu is natuurlijk de hele wereld gebaat. Maar zij zijn de verliezers van de toekomst en moeten alternatieven aangeboden krijgen in de vorm van alternatieve bronnen van inkomsten.”

Zou het kunnen dat de OPEC (de organisatie van olieproducerende en-exporterende landen) de prijzen om die reden kunstmatig laag houdt? Dat denkt Mulder niet. „De

Waarom daalt de olieprijs?

De dalende prijzen zijn eigenlijk niet bijzonder, stelt hoogleraar Machiel Mulder. Dat de brandstofprijs de afgelopen jaren zo hoog was, is in feite opmerkelijker. „De winsten voor olieproducerende landen waren exceptioneel. De huidige prijzen liggen nog lang niet in de buurt van de kostprijs.” De prijzen vlogen omhoog als gevolg van schaarste in de markt. De sterke economische groei van landen als China, India en Brazilië joeg de vraag naar olie enorm aan. De productiecapaciteit werd in allerijl opgeschroefd, maar kon de groeiende vraag niet bijbenen. Nu de wereld is getroffen door een economische crisis, neemt de vraag sterk af, terwijl op veel meer plekken dan pakweg tien jaar geleden olie wordt gewonnen. Het is een simpele economische theorie dat de prijs dan moet dalen.

OPEC kan weinig meer doen. Het is steeds moeilijker om afspraken te maken, omdat er tegenwoordig op heel veel plekken olie wordt opgepompt. Denk maar aan de schalieu-olie in de Verenigde Staten. Dan is het lastig eens worden om de productie te beperken.”

Landen die olie hebben, zien wel in dat het er uiteindelijk toch van zal komen, de overgang van fossiele naar duurzame energiebronnen. En dus draaien ze de oliekraan niet dicht. Integendeel. Mulder: „De landen hebben een prikkel om zo veel mogelijk olie op de markt te brengen, zo lang het nog kan. Beter nu verkopen tegen een iets lagere prijs dan straks met olie zitten die vanwege de overgang op nieuwe energie niets meer waard is.”

Een puur economisch argument dus, met opnieuw zware gevolgen voor het wereldwijde klimaat.